

Reactie op het artikel 'Het overheids- laboratorium: waarom nog?'

In *H₂O* nr. 14/15 van 14 juli jl. behandelden Robert Schouten, Frank Uithol en Erik Zwart in een interessant artikel de vraag waarom de overheid nog over waterlaboratoria zou moeten beschikken. In de inleiding worden ook de drinkwaterlaboratoria en kennisinstituten als Kiwa, TNO en RIVM tot de categorie overheidslaboratoria gerekend. De discussie in het artikel wordt echter sterk vanuit de optiek van het oppervlaktewaterbeheer gevoerd. Ondergetekende wil daar graag nog enkele kanttekeningen vanuit de drinkwatersector aan toevoegen, omdat daar andere belangen spelen en de afwegingen dus deels op andere gronden gemaakt worden.

Het aantal drinkwaterlaboratoria in Nederland is in rap tempo afgenomen. In 1993 waren het er nog ruim 20, op dit moment met de fusie tussen Vitens en de Hydron-bedrijven in zicht nog zes. De belangrijkste drijvende kracht achter deze ontwikkeling, naast de schaalvergroting bij de drinkwaterbedrijven, is de wens geweest om te komen tot laboratoria met voldoende kritische massa die een soort 'shared service centre' voor drinkwaterbedrijven vormen. Ze hebben een betere financiële basis om een breed scala aan analysetechnieken (er zijn nauwelijks laboratoria te vinden met een vergelijkbaar brede aandacht als drinkwaterlaboratoria) en hoogwaardige expertise in huis te hebben, en om voldoende aan methodeontwikkeling te kunnen doen. Door de langere analyseseries kan er natuurlijk efficiënter gewerkt worden, met aanzienlijk lagere personeels-, apparatuur- en huisvestingskosten als gevolg. De beschreven schaalvergroting bij de drinkwaterlaboratoria heeft al tot flinke kostenbesparingen geleid. Er lijkt nog ruimte te zijn voor verdere schaalvergroting, en ook een inniger samenwerking met waterschapslaboratoria biedt perspectieven.

Schouten et al. schrijven terecht dat een goede monsterneming van eminent belang is. Om redenen van kwaliteitsborging en logistiek hebben vrijwel alle drinkwaterlaboratoria de monsterneming in eigen hand, vallend onder hun ISO 17025-accreditaat. Ook advisering over beleid en bedrijfsvoe-

ring, al dan niet inclusief zuiveringstechnologie, valt bij de meeste drinkwaterlaboratoria onder de kerntaken. Naast "de parate kennis van meet- en analysemethoden en normeringen" die door Schouten et al. worden genoemd, vormt een brede expertise op waterkwaliteitsgebied gekoppeld aan specifieke kennis over de installaties en de bedrijfsvoering bij de drinkwaterbedrijven de toegevoegde waarde van de adviesfunctie. Dat er ook een ander organisatie-model mogelijk is, bewijzen Evides en Aqualab: hier zijn de monsterneming en de advisering organisatorisch ondergebracht bij het drinkwaterbedrijf en beperkt het laboratorium zich tot het uitvoeren van de analyses en het rapporteren van de uitkomsten daarvan. Hoe dan ook kan worden ingestemd met de constatering van Schouten et al. dat de adviesfunctie niet in de markt gezet kan worden.

Voorzover in de drinkwatersector al sprake is van discussie over het uitbesteden van laboratoriumtaken naar de markt, spelen in overheersende mate overwegingen een rol die te maken hebben met het snel en flexibel kunnen inspelen op mogelijk optredende kwaliteitsproblemen in de drinkwatervoorziening. Waar in het oppervlaktewaterbeheer routinebepalingen eerder voor uitbesteding naar de markt in aanmerking komen, ligt dat in de drinkwatervoorziening anders. In de procesbewaking bij zuivering en distributie spelen (fysisch-chemische en microbiologische) routinebepalingen een grote rol en deze zullen niet zo gauw aan de markt worden uitbesteed vanwege de gewenste levertijden en om grip te kunnen houden op de juiste prioriteiten wanneer waterkwaliteitsproblemen optreden. Vooral in een dergelijke situatie is een nauwe relatie en een snelle, effectieve communicatie tussen de laboratoriumafdelingen, de adviseurs en de bedrijfsvoerders van cruciaal belang. Voor meer gespecialiseerde analyses gaat in de drinkwatersector dezelfde argumentatie op die ook door Schouten et al. werd vermeld: het aantal aanbieders in de markt is voor dit soort werk heel beperkt en men loopt bij uitbesteding het risico dat belangrijke kennis verdwijnt.

Bovenstaande kanttekeningen bevestigen en versterken de conclusies die Schouten et al. aan het eind van hun artikel formuleren: elke beslissing om laboratoriumwerkzaamheden naar de markt uit te besteden dient gebaseerd te zijn op een goede takenanalyse in relatie tot het belang voor de opdrachtgever, gekoppeld aan een analyse van de risico's die uitbesteden met zich meebrengt.

Nog een laatste opmerking: laboratoria die de wettelijk voorgeschreven meetprogramma's van drinkwaterbedrijven uitvoeren moeten, naast een ISO 17025-accreditaat, een erkenning van de minister van VROM hebben. De criteria waaraan moet worden voldaan om door de minister erkend te worden, zijn tot nu toe nooit expliciet geformuleerd. Dit zal wel gebeuren in het kader van de huidige (en laatste) fase van de herziening van de waterleidingwet. Het is niet ondenkbaar dat geëist zal worden dat een drinkwaterlaboratorium alle (of het overgrote deel van de) relevante parameters in eigen huis kan uitvoeren. Verder zullen waarschijnlijk eisen gesteld gaan worden aan de in het laboratorium aanwezige expertise en aan de grensvlakken tussen laboratoriumactiviteiten, advisering en bedrijfsvoering. Afgewacht moet worden of commerciële marktpartijen aan de ministeriële erkenningcriteria zullen kunnen en willen voldoen.

ir. Marcel Tielemans
(Het Waterlaboratorium)

Weerwoord

Dank aan Marcel Tielemans voor zijn waardevolle reactie op ons artikel. Hij verduidelijkt de meerwaarde van een taken- en risicoanalyse. Dat hierbij verschillen blijken te bestaan tussen drinkwater- en waterschapslaboratoria is evident. Sterker nog: ook binnen dezelfde categorie laboratoria blijken verschillen te bestaan. Tielemans bevestigt dit.

Taken- en risicoanalyse zijn uiteindelijk dienstig aan de keuze van de organisatievorm. De uiteindelijke organisatievorm vereist niet dat takenpakketten volledig overeenkomen. Juist complementaire verschillen kunnen synergie tot stand brengen. Vandaar ook dat Tielemans opmerking omtrent een mogelijke "innige samenwerking tussen drinkwater- en waterschapslaboratoria" de moeite waarde is om verder te verkennen. Vanuit de wens tot samenwerking in de waterketen kunnen laboratoria hier een voortrekkersrol vervullen. Wij wachten met spanning op de eerste initiatieven op dit vlak.

Robert Schouten en Frank Uithol
(Atos Consulting)